מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לתאר את מאפייני היישוב הישן: ערי הקודש, החלוקה והכוללים
- להסביר את ההבדלים בין הקהילה הספרדית לאשכנזית
- להציג שינויים שחלו ביישוב הישן במחצית השנייה של המאה ה-19

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – תרומות מיהודי העולם לתמיכה בלומדי תורה
2. ד – יפו
3. א – החכם באשי
4. א – משה מונטיפיורי
5. ב – ארגונים אשכנזיים לפי ארץ מוצא שחילקו כספים
6. ב – 1860

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – הם גרו בעיקר בארבע ערי הקודש: ירושלים, חברון, צפת וטבריה
2. לא נכון – הם ייסדו למשל את פתח תקווה
3. נכון – הקהילות היו שונות בשפה, מנהגים וארגון
4. נכון – משכנות שאננים נבנתה כבר ב-1860
5. לא נכון – החכם באשי היה בדרך כלל מהעדה הספרדית
6. לא נכון – היו ניסיונות פרודוקטיביזציה - חקלאות ומלאכה
7. נכון – העיתונים 'הלבנון' ו'חבצלת' החלו להופיע אז

חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

1. ערי הקודש
2. חלוקה
3. חכם באשי
4. יציאה
5. 1878
6. כוללים

חלק ד' – התאימו בין המושג להסבר

- 1 – ה (תרומות מיהודי העולם ללומדי תורה)
- 2 – ג (ייצג את היהודים מול השלטון)
- 3 – ד (ארגונים אשכנזיים לפי ארץ מוצא)
- 4 – א (השכונה הראשונה מחוץ לחומות)
- 5 – ב (נדבן שתמך ביישוב ויזם בנייה מחוץ לחומות)

חלק ה' – סדרו לפי סדר כרונולוגי

1. הקמת משכנות שאננים (1860)
2. הופעת עיתונים עבריים בירושלים (1863)
3. ייסוד פתח תקווה (1878)
4. תחילת העלייה הראשונה (1882)

חלק ו' – כתיבה בסגנון בגרות

1. מאפיין ראשון: ריכוז בארבע ערי הקודש. מאפיין שני: פרנסה מכספי החלוקה. שינוי ראשון: יציאה מן החומות ובניית שכונות חדשות. שינוי שני: ניסיונות חקלאיים כמו פתח תקווה
2. בעד: החברה שמרה על אורח חיים מסורתי של תורה ותפילה. נגד: החברה עברה שינויים משמעותיים - יציאה מהחומות, חקלאות, בתי ספר ועיתונות

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ירושלים, חברון, צפת או טבריה - כל שתיים מהן
- יציאה מן החומות, חקלאות, עיתונות עברית או בתי ספר עם לימודי חול
- החלוקה היא תרומות מבחוץ, פרודוקטיביזציה היא פרנסה מעבודה עצמית

טיפים להפעלה:

- מומלץ להתחיל בענן מילים ולחזור אליו בסוף השיעור כדי להדגים שינוי בתפיסה
- כדאי להדגיש שהיישוב הישן לא היה קפוא - השינויים התרחשו עוד לפני העלייה הראשונה
- בדיון על מיתוס מול מציאות, חשוב לעודד תלמידים לנמק את עמדתם בעזרת עובדות מהסרטון

דף תרגול: היישוב הישן - מיתוס ומציאות

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

לפני שנת 1882 גרו יהודים בארץ ישראל בעיקר בארבע ערים. נלמד איך הם חיו ואיך הם התחילו להשתנות.

מילון קטן:

היישוב הישן	היהודים שגרו בארץ ישראל לפני העלייה הראשונה
ארבע ערי הקודש	ירושלים, חברון, צפת וטבריה
החלוקה	כסף שתרמו יהודים מהעולם ללומדי תורה בארץ
כוללים	ארגונים של יהודים אשכנזים לפי ארץ המוצא
החכם באשי	הרב הראשי שייצג את היהודים מול השלטון העות'מאני
היציאה מן החומות	בניית שכונות מחוץ לחומות ירושלים
פרודוקטיביזציה	ניסיון להתפרנס מעבודה ולא רק מהחלוקה
משכנות שאננים	השכונה הראשונה שנבנתה מחוץ לחומות ירושלים

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זה היה כסף החלוקה?

א) משכורת מהשלטון העות'מאני ב) תרומות מיהודי העולם לתמיכה בלומדי תורה

ג) מס שגבו מהיהודים ד) תשלום עבור עבודה חקלאית

2. איזו עיר לא שייכת לארבע ערי הקודש?

א) צפת ב) חברון ג) טבריה ד) יפו

3. מי דיבר בשם היהודים מול השלטון?

א) החכם באשי ב) ראש הכולל ג) הנדיב הידוע ד) ראש העיר

4. מי עזר לבנות את משכנות שאננים?

א) משה מונטיפיורי ב) תיאודור הרצל ג) אדמונד רוטשילד ד) דוד בן גוריון

5. מה זה כולל?

א) בתי ספר חקלאיים ב) ארגונים אשכנזיים לפי ארץ מוצא שחילקו כספים ג) בתי מלאכה

ד) עיתונים עבריים

6. מתי בנו את השכונה הראשונה מחוץ לחומות?

א) 1848 ב) 1860 ג) 1878 ד) 1882

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	רוב יהודי הארץ לפני 1881 גרו בתל אביב	☐	☐
2	בני היישוב הישן לא הקימו שום יישוב חקלאי	☐	☐
3	לספרדים ולאשכנזים היו שפות ומנהגים שונים	☐	☐
4	כבר לפני העלייה הראשונה נבנו שכונות מחוץ לחומות ירושלים	☐	☐
5	החכם באשי היה בדרך כלל מהעדה האשכנזית	☐	☐
6	כל בני היישוב הישן התפרנסו רק מכספי החלוקה	☐	☐
7	עיתונות עברית הופיעה בירושלים כבר ב-1863	☐	☐

3 חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. היישוב הישן התרכז בעיקר בארבע _____

2. כספי ה_____ היו תרומות מיהודי העולם ללומדי התורה

3. ה_____ ייצג את היהודים הספרדים מול השלטון העות'מאני

4. משכנות שאננים הייתה ראשית ה_____ מן החומות

5. פתח תקווה נוסדה בשנת _____

6. ה_____ היו ארגונים אשכנזיים לפי ארץ מוצא

4 חלק ד' – התאימו בין המושג להסבר

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. החלוקה	___	**א.** השכונה הראשונה מחוץ לחומות
2. החכם באשי	___	**ב.** נדבן שתמך ביישוב ויזם בנייה מחוץ לחומות
3. כוללים	___	**ג.** ייצג את היהודים מול השלטון
4. משכנות שאננים	___	**ד.** ארגונים אשכנזיים לפי ארץ מוצא
5. משה מונטיפיורי	___	**ה.** תרומות מיהודי העולם ללומדי תורה

5 חלק ה' – סדרו לפי סדר כרונולוגי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	תחילת העלייה הראשונה (1882)
☐	הקמת משכנות שאננים (1860)

☐	הופעת עיתונים עבריים בירושלים (1863)
☐	ייסוד פתח תקווה (1878)

6 חלק ו' – כתיבה בסגנון בגרות

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. תארו שני מאפיינים של היישוב הישן בארץ ישראל, והציגו שני שינויים שהתרחשו בו במחצית השנייה של המאה ה-19

2. האם המונח 'יישוב ישן' מוצדק? הציגו טיעון בעד וטיעון נגד

כרטיס יציאה

ציינו שתיים מארבע ערי הקודש

תנו דוגמה אחת לשינוי שחל ביישוב הישן במאה ה-19

מה ההבדל העיקרי בין כספי החלוקה לפרודוקטיביזציה?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀